

ЗОШ I-III ступеня с.Озерці Горохівського району Волинської області

**Використання
методики критичного
мислення при
викладанні світової
літератури**

(Матеріали засідання творчої групи учителів світової літератури)

Вчитель: Дядюк Р.І.

2010р.

Світова література, 6клас, 24.11.2010р.

Вчитель: Дядюк Руслана Іванівна, вчитель вищої категорії, педстаж – 33р.

Тема уроку. Чарльз Діккенс – найбільший оптиміст століття. Гуманістичний зміст та висока людяність «Різдвяної пісні у прозі».

Мета уроку. Подати учням відомості про життєвий і творчий шлях письменника, підготувати їх до сприйняття та розуміння змісту повісті, ознайомити з поняттям «гуманізм», висвітлити суть гуманістичних ідеалів письменника.

Розвивати усне мовлення, культуру спілкування, дослідницькі здібності, критичне мислення.

Виховувати інтерес до літературної спадщини інших народів, упевненість в своїх силах, кращі моральні цінності.

Обладнання. Портрет Діккенса, малюнки до «Різдвяної пісні у прозі», відеофільм (уривок), партнерські аркуші (записуються результати спільної роботи), листки самооцінювання, роздатковий матеріал.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу з використанням елементів методики критичного мислення.

Епіграф уроку.

Я робив і робитиму все, на що здатна людина,
аби наполегливістю, терпінням, невпинною
працею прокласти собі шлях.

Ч.Діккенс

Організаційна частина уроку.

Вч. Доброго дня! Радо вітаю вас на сьогоднішньому уроці. Плідної нам з вами співпраці, успіхів, взаєморозуміння, гарного настрою.

Мотивація навчальної діяльності.

Вч. Діти, ця історія мала місце в житті письменника. Подумайте, як це його характеризує. (Читаю уривок з твору «Рибалка»). Великий англійський письменник Чарльз Діккенс любив у вільний час сидіти з вудкою. Для цього він обирав одне й те ж саме місце біля свого будинку. Якось його сусід сказав:

- Ви тут нічого не зловите, треба піднятися вище за течією. Там кожного разу витягатимете форель.
- Це мені відомо, - відповів Діккенс, - але постійне витягання вудки буде мені заважати.

Що ви можете сказати про письменника на основі цієї історії? (Любив природу. Ходив на рибалку, щоб усамітнитись, самозаглибитись.).

А які риси характеру, притаманні Д., можна визначити за портретом? (Доброта, зосередженість, глибокий розум, смуток). А чи хотіли б ви ближче познайомитись з письменником-рибалкою? (Хотіли б). Отож, тема нашого уроку: Чарльз Діккенс – найбільший оптиміст століття. Гуманістичний зміст та висока людяність «Різдвяної пісні у прозі».

Завдання уроку:

- дізнатись про життєвий і творчий шлях письменника;
- перевірити розуміння змісту повісті;
- ознайомитись з поняттям «гуманізм»;
- прослідкувати гуманістичний зміст повісті;
- розвивати уміння логічно й послідовно викладати свою думку;

Сподіваюсь, поставлені завдання вам зрозумілі. На д/з вам було, допоможіть мені:

Уч. Прочитати «Різдвяну пісню у прозі», намалювати до цього твору малюнок, прочитати статтю підручника про Діккенса.

Евокація.

Вч. Діти, певні знання про письменника ви маєте. Які саме, ви зараз відтворите. Завдання для I групи.

Використовуючи метод вільного письма, запишіть все, що ви дізналися про Діккенса на партнерському аркуші.

Завдання для II групи.

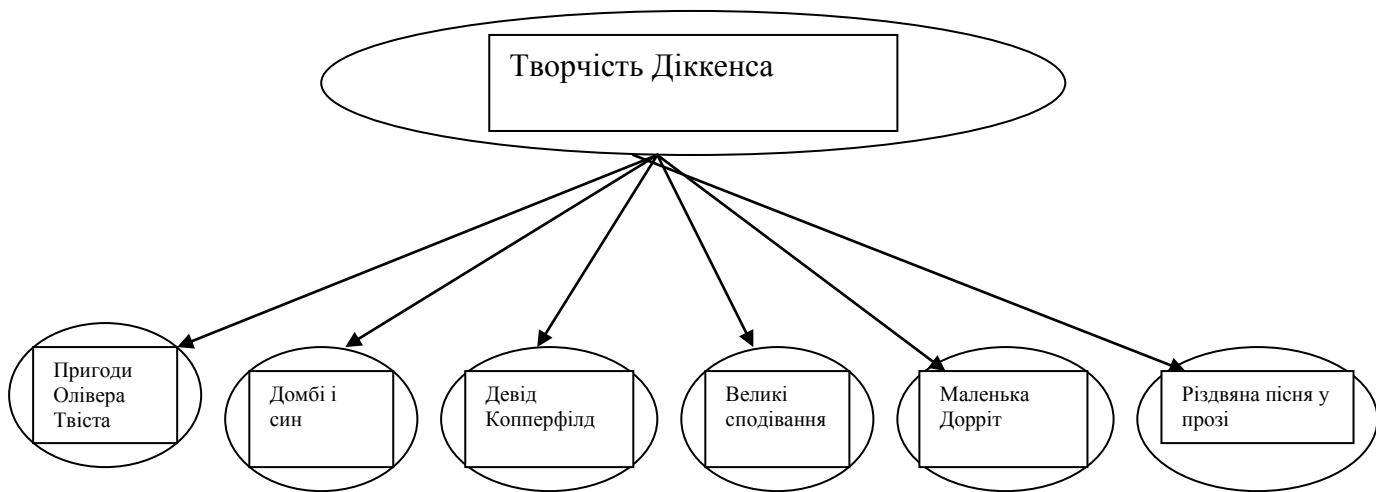
Створити гроно «Творчість Діккенса».

Перевірка виконаних робіт.

I група.

Небагата сім'я, потреба заробляти гроші, 13 років – родина в борговій в'язниці, фабрика вакси – миття пляшок і клеїння етикеток, шість шилінгів на тиждень, репортер лондонської газети, популярний письменник Англії і всього світу, людина щедрого серця і щедрої душі.

II група.

Вч. Чи є запитання?

Уч. Що означає вислів «Людина щедрого серця і щедрої душі?»

(Допомагав людям матеріально, а не лише доброю порадою)

Вч. Діти, особистість Чарльза Діккенса надзвичайно цікава, тому думається, що доцільно дещо більше дізнатись про цю велику постать в історії англійської літератури. Пропоную вам завдання.

Осмислення.

В процесі роботи використовуйте прийом читання з системою позначок «Поміч»:

√ - відома інформація;

+ - нова інформація;

! – цікаво;

? - суперечить тому, що знаю.

(Учні працюють з додатковим матеріалом).

Завдання для груп.

I група

Реконструкція біографії.

Укласти літературно-психологічний портрет письменника у вигляді таблиці.

II група.

Розширити літературне гроно щодо творчості письменника.

Рефлексія.

Вч. Що в поданих матеріалах вас зацікавило і ви поставили відмітку!?

(Любив читати казки «Тисячі і однієї ночі»)

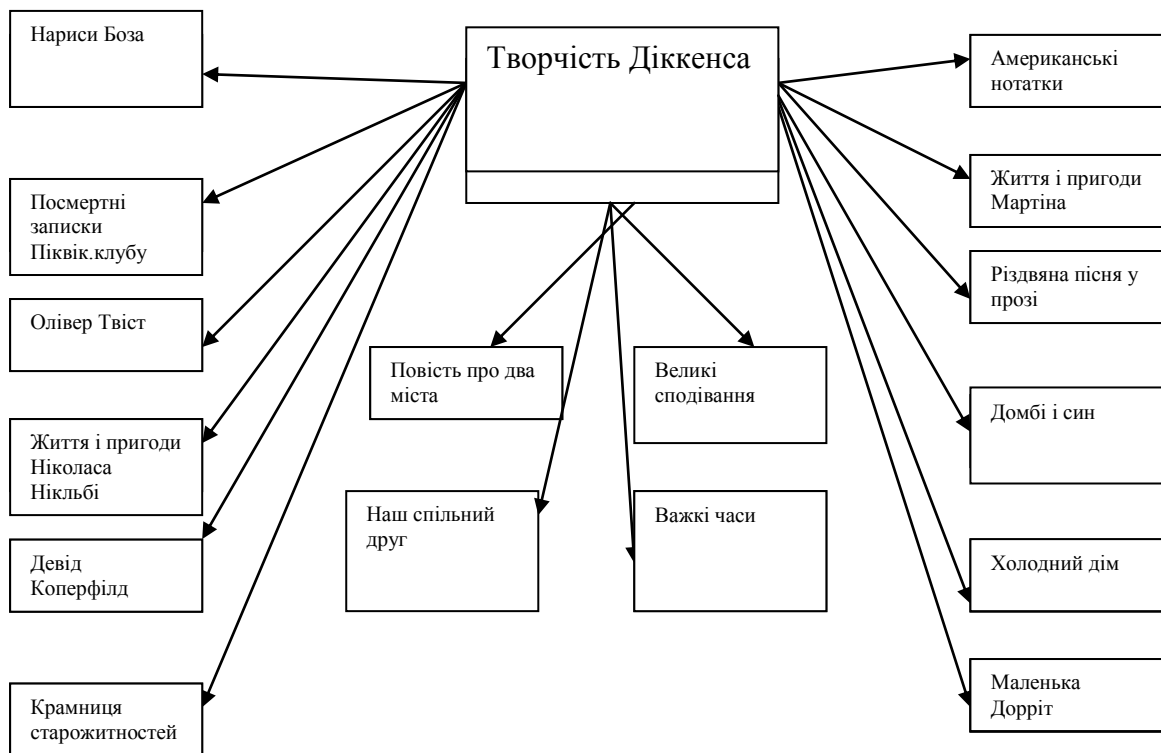
Вч. А хто були улюбленими літературними героями? (Робінзон Крузо, Дон Кіхот).

Вч. Що ще зацікавило? (Завдяки отриманій спадщині від бабусі, що була економкою в багатому домі, родина звільнилась з в'язниці, а Чарльз пішов, як він згадує, «гризти граніт науки»).

Вч. Яку нову інформацію почерпнули? (у 1827р. навчання припинилось остаточно. Родина потребувала підтримки Чарльза, тому служив клерком у судовій конторі, колеґії адвокатів).

Вч. Так, саме там він глибше пізнав життя. Представте свої напрацювання.

Якими літературними творами ви розширили своє гроно?

Вч. Віднайшли майже всі твори письменника. «Повість про два міста», «Великі сподівання», «Наш спільний друг» - останні твори зрілого майстра.

Літературно-психологічний портрет письменника.

Місце і дата народження, смерті	07.02.1812р. в м. Лендпорті на півдні Англії. 09.07.1870р. в Гейдехіл.Кент– помер, не закінчивши роботу над романом «Таємниця Едвіна Друда».
Родовід	Батько –дрібний чиновник
Вдача, характер	Чутливий хлопчик, умів підмічати кумедні та сумні деталі життя.
Освіта, заняття	Навчання у школі перервано, тому що сім'я у борговій в'язниці. Робота по 16 год. на фабриці вакси. Знову навчається у школі, працює клерком у судовій конторі, парламентським репортером (стенографує промови ораторів). Знайомиться зі станом шкіл в Йоркширі. Публікація першого роману «Посмертні записки Піквікського клубу» забезпечує матеріально. Покишає посаду репортера, віддається творчій діяльності. Одружується. Побував в Італії, Швейцарії, Франції, Америці. Університетами життя стає його робота.
Світ	Театр, бере участь в аматорських виставах, через хворобу не

захопленнь.	став професійним актором.
Світогляд	Християнське милосердя, оптимізм, моральна чистота, віра у щастя, матеріальне процвітання, авторитет у суспільстві.
Творчість	1836 – «Нариси Боза» (Боз – прізвисько молодшого брата) 1836-1837рр. – популярність принесли «Посмертні записки Піквікського клубу». 1837р. – «олівер Твіст». 1838р. – «Життя і пригоди Ніколаса Нікльбі». 1840р. «Крамниця старожитностей» 1842р. – п'ятимісячна подорож до США, «Американські нотатки». 1843р. – Працює над романом «Життя і пригоди Мартіна Чезлвіта», друкує «Рідвяну пісню у прозі». 1846-1848рр. Роман «Домбі і син» - свідчення зрілості Діккенса-романіста. 50-ті роки – соціальні романи: «Холодний дім», «Маленька Дорріт», «Важкі часи». 1856р. – останні твори: «Повість про два міста», «Великі сподівання», «Наш спільний друг».
Визнання та місце у світовій літературі	Д. – кінематографічний письменник. Відомо багато кінофільмів за мотивами творів письменника, зокрема «Великі сподівання», «Олівер Твіст», «Домбі і син», «Рідвяна пісня у прозі», мультфільм про дядечка Скруджа. У нього вились Кафка, Фолкнер, Еліот, Пруст. Достоевський писав, що він найбільший з усіх англійців. Знайомство з творчістю Д. в Україні розпочалось з 1880р. Найбільше перекладали його твори Пінчевський, Терех.

Вч. Діккенс вірив у простих людей, розумів їх болі і страждання, глибоко знав світ, тому він – наш вічний супутник. Про тісний зв'язок письменника з народом писав відомий англійський діяч Честертон «Д. ніколи не розмовляв з народом згори вниз. Він розмовляв з ним знизу вгору. Він наближався до нього благоговійно, як до божества, і віддавав йому всі свої багатства, усе серце. Це і зв'язало його з народом навік».

Скажіть, в якому місті прозаїк був щасливий? (В місті Четем, 5 щасливих років дитинства). Хочеться зачитати спогади з дитячих років «Коли в мене були гроші, я зазвичай ходив до кав'ярні, брав півлітровий кухоль кави та шматок хліба з маслом. Коли ж грошей не було, я звертав на базар і дивився на ананаси».

- Про що може розповісти незграбна рама з маленьким віконцем із каламутного скла, яка є експонатом музею Д. в Лондоні? (Через це віконце дивився юний Д. на білий світ, коли жив у підвалі в Лондоні і працював на фабриці вакци).

Розповів про це письменник у спеціальному листі, нікуди не відісланому, адресованому майбутньому біографові.

Які висновки можна зробити, вивчивши біографію Д.? Використовуємо ігровий прийом «Збережи останнє слово за мною».

1. Важким було дитинство, не мав змоги отримати хорошу освіту, тому саме життя було його університетами. Займався самоосвітою.
2. Зумів вирости від робітника фабрики до видатного й популярного письменника.
3. Знав і розумів простих людей, прагнув їм допомогти.
4. Вірив у краще майбутнє для простої людини, був оптимістом.
5. Життя знайшло відгомін у творчості.
6. Головна проблема його творчості – проблема життєвих цінностей.

Вч. Королева Вікторія мала намір подарувати Д. титул дворянина, однак ця звістка не викликала у нього великого захоплення. Найбільшою нагородою була любов читачів.

Евокація.

Діти, я не запитую, яке ваше улюблене свято. Я знаю, що це, безперечно, Різдво. А чому саме Різдво? (Зима, тріскучий мороз, сніг, ялинка, подарунки смачні страви, кутя).

А настрій? (Радісний, привітний).

Яка атмосфера панує у ваших домівках? (Атмосфера любові, доброти, щирості, спокою).

Різдво, яке у нас святкуємо сьомого січня, а в Англії 26 грудня, пов'язане з примиренням ворогів та взаєморозумінням між людьми. Саме про це і пам'ятав письменник. У лютому 1843р. на той час уже популярному Д. запропонували виступити у пресі з підтримкою проведення закону про обмеження робочого дня на заводах і фабриках. Економічне становище тогочасної Англії було дуже скрутним. Вчений-економіст Сміт повідомив письменнику вражаючі факти про нелюдські умови праці робітників, про експлуатацію дітей, які поневіряються, шукаючи шматок хліба. Розповідь боляче вразила письменника. Мабуть,

пригадалося власне дитинство. Автор вирішив створити цикл оповідань до Різдва, одним із яких є «Різдвяна пісня». Також в Англії існувала традиція: перед Різдрвом у пресі публікувати твори з різдвяною тематикою. «Різдвяна пісня» має підзаголовок «Святвечірнє оповідання з привидами». У ньому він звертався як до бідних, так і до багатих із закликом морального вдосконалення багатих і покращення долі бідних. У цьому і полягає гуманістичний зміст твору, його висока людяність.

А що означає слово «гуманізм»?

(На дошці) Гуманізм – (від сл.гуманус) земний, людський.

Любов і співчуття до людей, доброта та милосердя.

Запишіть в зошит. Діти, нам потрібно відслідкувати за змістом твору, що гуманістичний пафос є визначальним. Для цього потрібно визначити напрямки дослідження. В цьому нам допоможуть кадри з фільму.

1. Ставлення героїв до свята.
2. Життя сім'ї Кретчитів.
3. Скрудж після подорожі з духами.
4. Щасливий фінал повісті як утвердження перемоги добра над злом.

(Даний план записано на звороті дошки, відкриваємо, записуємо в зошит).

Осмислення.

I пара складає цитатний ланцюжок до I питання, готує інсценізацію «Ставлення до Різдва Скруджа і Фреда».

II пара готує стислий переказ про життя сім'ї Кретчитів і і інсценізацію знайомства з Бобом.

III пара - розповідь про добрі зміни у поведінці Скруджа стосовно Боба Кретчита, доповнення таблиці.

Рефлексія.

Вч. Слухаємо I пару. Цитатний ланцюжок «Ставлення до Різдва».

« Миські вулиці, різдвяний ранок. Погода не схияла до веселощів, проте на вулицях було весело. Веселі, по-святковому вбрані юрби людей попливли до церков і капличок. Юрби вбогих людей несли різдвяних гусей до пекарень.

Інсценізація «Ставлення до Різдва Скруджа і Фреда» (Стасюк і Баранось).

Вч. II група. А як ставляться до Різдва в сім'ї Кретчитів? А ось і сам Боб Кретчит.

Моє шанування. Мене звати Боб Кретчит. Я служу у конторі містера Скруджа. Платить він малувато, усього 15 шилінгів на тиждень. Але я, чесно кажучи, радий і тому. Сім'я у мене велика і дружна: дружина і п'ятеро дітей. Боже, який я щасливий, що вони у мене є. Жаль тільки, що крихітка Том каліка. Ех, якби були гроші на його лікування! Та нічого, Бог дасть зберемо. Вибачте мені. Я щось дуже заговорився з вами. А мої чекають на мене. Адже сьогодні різдвяний вечір. З Різдром вас! Бувайте!

Вч. Як ви гадаєте, Кретчит сказав правду, що він щасливий? У чому полягає його щастя? (У дружній родині).

Перекажіть, як готувалась родина Кретчитів до Різдва?

(Пані Кретчит вбрана у двічі перелицьовану сукню, але причепурилась дешевими стрічками. Пітер причепурился в завелику батькову сорочку. Батько у поношеному костюмі, залатаному та вчищеному. Вся сім'я дуже раділа печеній гусці та пудингу).

Чому всі такі веселі, адже сім'я бідна? (У сім'ї панували злагода й любов, незважаючи на матеріальні нестатки).

Чому Боб запропонував тост за містера Скруджа, адже той не зробив йому нічого доброго? (Боб був дуже доброю і милосердною людиною, він умів все прощати).

III пара

Вч. Як змінився Скрудж після подорожі з духами? У чому виявились добрі зміни у поведінці Скруджа стосовно Боба Кретчита ви побачити у відеофільмі.

(Кадри з відеофільму)

Зіставте його з твором і скажіть, чи вдалося режисеру втілити у фільмі ті добрі зміни, що сталися зі Скруджем? (Вдалося дуже добре. Особливо настрої у нього радісний. Скрудж прийшов до контори раніше, наказав краще топити, підвищив Бобу платню, дав грошей на лікування крихітки Тіма, зробив подарунок усім Кретчитам, надіслав найбільшу індичку, не називаючи свого імені).

А ще які зміни відбулися? (усім перехожим бажав доброго Різдва, дав велику пожертву для бідних, чим дуже здивував збирачів пожертв, прийшов на обід до Фреда).

Який він Скрудж?

До Різдва	Після подорожі з духами
Душевна холодність	Доброта, людяність
Скупість	Щедрість
Жага збагачення	Щастя, радість
Жорстокість	Милосердя
Кам'яне серце	Співчуття

Вч. Отже, Скрудж став іншим. Ви йому дали протиставну характеристику. Як називається цей прийом в літературі? (Антитеза). А для створення антитези використали що? (Антоніми). Чи погоджуєтеся з моєю думкою, що гроші вирішують у нашому житті все, роблять людину щасливою? (Ні).

Мозкова атака

Отже, Діккенс стверджував, що не гроші роблять людину щасливою, а

- уміння робити добро;
- сім'я, родина;
- дружба, любов;
- добре здоров'я;
- улюблена справа, робота;
- бути милосердним;
- бути щирим;

Вч. Сам Діккенс називав твір повістю про переродження людини, «яка понад усе цінувала дзвін монет». Пам'ятаймо, що рано чи пізно доведеться відповідати за свої вчинки. Відкриймо ж свої душі, робімо добро, співчуймо, будьмо милосердними не тільки під час різдвяних свят, а щодня, щохвилини. Не забуваймо народну мудрість: «Якщо в тебе горе, поділися ним – і у тебе залишиться тільки половина горя. Коли у тебе щастя, поділися ним – і у тебе буде удвічі більше щастя». Пам'ятаймо.

Оцінки за урок на основі листків самооцінювання.

Д/з: диференційовано.

(Дівчата).

Укласти таблицю
Різдвяна подорож

До		Після
	Зовнішність	
	Відчуття	
	Сприйняття навколишнього світу	
	Поведінка	

--	--	--

(Хлопці)

Укласти карту подорожей Скруджа у минуле, сучасне, майбутнє.

Дякую вам за урок. На все добре.

Додатковий матеріал

В процесі роботи використовуйте прийом читання з системою позначок «Поміч»: √ - відома інформація; + - нова інформація; ! – цікаво; ? - суперечить тому, що знаю.

07.02.1812р. в м. Лендпорті на півдні Англії. 09.07.1870р. в Гейдехіл– помер, не закінчивши роботу над романом «Таємниця Едвіна Друда».

Чутливий хлопчик, умів підмічати кумедні та сумні деталі життя.

Навчання у школі перервано, тому що сім'я у борговій в'язниці. Робота по 16 год. на фабриці вакси. Знову навчається у школі, у 1827р. навчання припинилось остаточно. Родина потребувала підтримки, тому працює клерком у судовій конторі, колегії адвокатів, парламентським репортером (стенографує промови ораторів). Знайомиться зі станом шкіл в Йоркширі. Публікація першого роману «Посмертні записки Піквікського клубу» забезпечує матеріально. Полишає посаду репортера, віддається творчій діяльності. Одружується. Побував в Італії, Швейцарії, Франції, Америці. Університетами життя стає його робота.

Театр, бере участь в аматорських виставах, через хворобу не став професійним актором.

Християнське милосердя, оптимізм, моральна чистота, віра у щастя, матеріальне процвітання, авторитет у суспільстві.

1836 – «Нариси Боза» (Боз – прізвисько молодшого брата)

1836-1837рр. – популярність принесли «Посмертні записки Піквікського клубу».

1837р. – «Олівер Твіст».

1838р. – «Життя і пригоди Ніколаса Нікльбі».

1840р. «Крамниця старожитностей»

1842р. – п'ятимісячна подорож до США, «Американські нотатки».

1843р. – Працює над романом «Життя і пригоди Мартіна Чезлвіта», друкує «Рідвяну пісню у прозі».

1846-1848рр. Роман «Домбі і син» - свідчення зрілості Діккенса-романіста.

1850р. - роман «Девід Коперфілд»

50-ті роки – соціальні романи: «Холодний дім», «Маленька Дорріт», «Важкі часи».

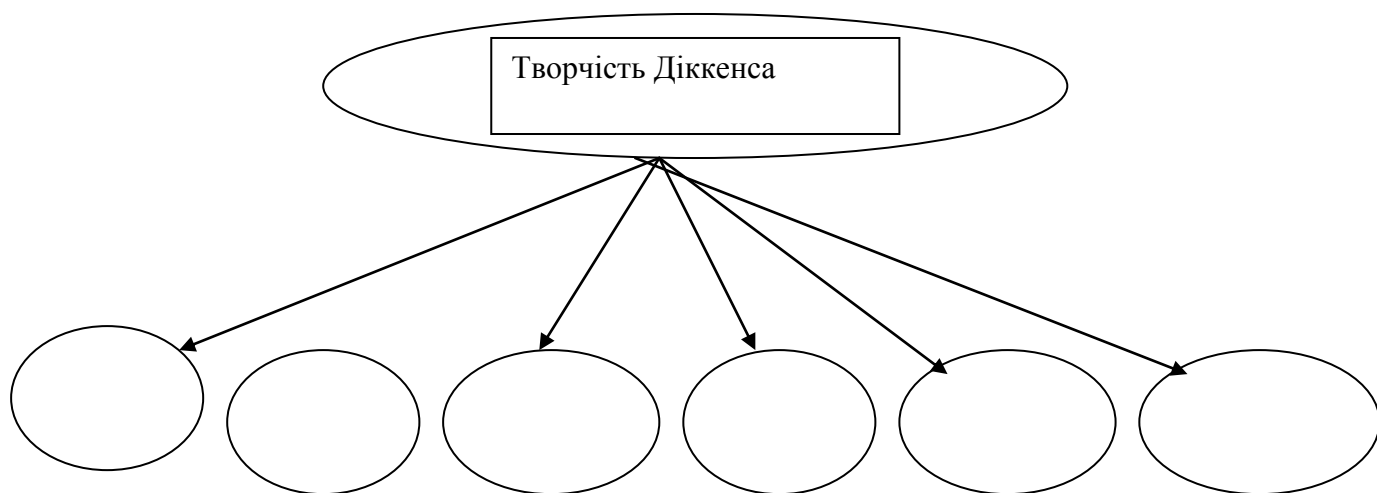
1856р. – останні твори: «Повість про два міста», «Великі сподівання», «Наш спільний друг».

Найбільше любив читати казки «Тисячі і однієї ночі», улюблені літературні герої: Дон Кіхот і Робінзон Крузо. У м.Четем провів 5 щасливих років дитинства. У Лондоні в музеї Діккенса зберігається незграбна рама з маленьким віконцем із каламутного скла. Через це віконце малий Чарльз дивився на білий світ, коли жив у підвалі в Лондоні і працював на фабриці вакси.

Д. – кінематографічний письменник. Відомо багато кінофільмів за мотивами творів

письменника, зокрема «Великі сподівання», «Олівер Твіст», «Домбі і син», «Різдвяна пісня у прозі», мультфільм про дядечка Скруджа. У нього вились Кафка, Фолкнер, Еліот, Пруст. Достоевський писав, що він найбільший з усіх англійців. Знайомство з творчістю Д. в Україні розпочалось з 1880р. Найбільше перекладали його твори Пінчевський, Терех.

Партнерський аркуш

(Дівчата).
Укласти таблицю
Різдвяна подорож

До		Після
	Зовнішність	
	Відчуття	
	Сприйняття навколишнього світу	
	Поведінка	

(Хлопці)

Укласти карту подорожей Скруджа у минуле, сучасне, майбутнє.

Партнерський аркуш

Який він Скрудж?

До Різдва	Після подорожі з духами
Душевна холодність	
Скупість	
Жага збагачення	
Жорстокість	
Кам'яне серце	

Партнерський аркуш

Літературно-психологічний портрет письменника.

Місце і дата народження, смерті	
Родовід	
Вдача, характер	
Освіта, заняття	
Світ захоплень.	
Світогляд	
Творчість	

Визнання та місце у світовій літературі	

Партнерський аркуш

